

Слово про великого Педагога

Василь Олександрович Сухомлинський народився 28 вересня 1918 р. в селі Василівка Онуфріївського району Кіровоградської області у незаможній селянській родині. Батько, Олександр Омелянович, працював по найму як тесляр і столяр у поміщицьких економіях та заможних селянських господарствах. Брав участь у керівництві кооперацією та місцевим колгоспом, виступав у пресі як сількор, завідував колгоспною хатою-лабораторією, керував трудовим навчанням учнів з деревообробної справи у семирічній школі. Мати майбутнього славетного педагога працювала в колгоспі. Разом з чоловіком вона виховала, крім Василя, ще трьох дітей: Івана, Сергія та Меланію. Усі вони стали вчителями.

Василь Сухомлинський навчався спочатку у Василівській семирічці, де був одним із кращих учнів. Улітку 1934 р. він вступив на підготовчі курси при Кременчуцькому педінституті і того ж року став студентом факультету мови та літератури цього вузу. Проте через хворобу 1935 р. змушений був перервати навчання в інституті. Сімнадцятирічним юнаком розпочав практичну педагогічну роботу. У 1935-1938 рр. він викладав українську мову і літературу у Василівській та Зибківській семирічних школах Онуфріївського району. У 1936 р. В.О. Сухомлинський продовжив навчання на заочному відділі Полтавського педагогічного інституту, де спершу здобув кваліфікацію учителя української мови і літератури неповної середньої школи, а згодом – викладача цих же предметів середньої школи (1938).

З 1938 р. і до початку Великої Вітчизняної війни Василь Олександрович працював в Онуфріївській середній школі учителем української мови і літератури, а через деякий час – завідувачем навчальною частиною школи. Війна внесла свої корективи у розмірений ритм життя: у липні 1941 р. Василя Олександровича було призвано до лав радянської армії. Закінчивши військово-політичні курси у Москві, одержав військове звання молодшого політрука, а з вересня 1941 р. він – політрук роти у діючій армії. 9 лютого 1942 р. в бою за село Клепініно під Ржевом дістав тяжке поранення і понад чотири місяці лікувався в евакогоспіталях.

З червня 1942 р. до березня 1944 р. В.О. Сухомлинський працював директором середньої школи і вчителем російської мови і літератури у селищі Ува Удмуртської АРСР. Навесні 1944 р. Василь Олександрович разом із дружиною Г. І. Сухомлинською виїжджає в Україну, у щойно визволений Онуфріївський район Кіровоградської області. Упродовж чотирьох років він працював завідувачем районного відділу народної освіти і одночасно викладав у школі. Саме в цей період Василь Олександрович дебютує у пресі – онуфріївській районній газеті «Ударна праця» та обласній газеті «Кіровоградська правда» - із статтями на педагогічні теми. Найперша його публікація — «Перед новим навчальним роком» — з'явилася 25 серпня 1945 р. в «Ударній праці». 1948 р. В. О. Сухомлинського призначають, на його прохання, директором Павлиської середньої школи. Цим навчальним закладом він керував до останку життя. Ці двадцять три роки у Павлиші стали найпліднішим періодом його науково-практичної та літературно-публіцистичної діяльності. Василь Олександрович доклав чимало зусиль, аби піднести пересічну сільську школу на рівень найкращих у тодішньому СРСР загальноосвітніх навчальних закладів, щоб перетворити її на справжню лабораторію передової педагогічної думки і якнайповніше узагальнити набутий досвід. Він досяг поставленої мети, насамперед завдяки власній винятковій працьовитості, постійному творчому

горінню, твердій, безкомпромісній вимогливості як до себе, так і до всього педагогічного колективу.

Починаючи з 1949 р., Василь Олександрович виступає не тільки у місцевій періодиці, а й у республіканських та всесоюзних, а згодом і зарубіжних виданнях. 1955 р. він успішно захищає у Київському державному університеті кандидатську дисертацію на тему «Директор школи – керівник навчально-виховної роботи», а через рік з'являється його перша велика монографія «Виховання колективізму у школярів».

Наприкінці п'ятдесятих років виходять друком одна за одною такі ґрунтовні праці В.О. Сухомлинського, як «Педагогічний колектив середньої школи» та «Виховання радянського патріотизму у школярів». На найвищій щабель своєї педагогічної творчості Василь Олександрович піднявся в шістдесяті роки. Саме тоді з особливою виразністю і силою виявився його яскравий і самобутній талант педагога-дослідника й педагога-публіциста, саме в ті роки написав він найкращі книги, статті, художні твори для дітей та юнацтва.

До найголовніших, найґрунтовніших творів В. Сухомлинського, опублікованих з 1960 р., належать: «Як ми виховали мужнє покоління», «Духовний світ школяра», «Праця і моральне виховання», «Моральний ідеал молодого покоління», «Сто порад учителям», «Листи до сина», «Батьківська педагогіка», «Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості» і особливо – «Павлиська середня школа» та «Серце віддаю дітям» (1969). Остання праця витримала вже кільканадцять видань, вона була удостоєна першої премії Педагогічного товариства УРСР (1973) і Державної премії УРСР (1974).

Уже після смерті талановитого педагога з'явилися окремими виданнями праці «Народження громадянина», «Методика виховання колективу», «Розмова з молодим директором школи», «Як виховати справжню людину».

З 1957 р. В. Сухомлинський – член-кореспондент Академії педагогічних наук РРФСР, з 1958 р. – заслужений учитель УРСР. У 1968 р. йому присвоїли звання Героя Соціалістичної Праці. Того ж року він був обраний членом-кореспондентом Академії педагогічних наук СРСР.

2 вересня 1970 р. серце Василя Олександровича Сухомлинського перестало битися. Втім, фізична смерть не поклала край життю його творчих надбань, не зупинила його жертвовного служіння школі, учительству, вітчизняній педагогічній науці.

«Людина, - любив повторювати педагог, - народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною пилінкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний».

Ці проникливі слова можна і треба віднести й до самого Василя Олександровича, адже саме вони були тим категоричним імперативом, якому завжди і всюди слідував він у своєму недовгому, але яскравому й напрочуд плідному житті Педагога. Все найцінніше, створене ним, назавжди увійшло до скарбниці вітчизняної педагогіки та національної духовної культури.